

RUT

mayo

LigaBíblica®
INTERNACIONAL

Las ilustraciones de las páginas 1, 2, 3, 4, 6, 7, 9, 10, 11, 12, 13, 14, 15, 17, 18, 19, 20, 21, 23, 24, 25, 26, 28, y 30 son propiedad de © Sweet Publishing (<http://sweetpublishing.com>) y son usadas con el permiso correspondiente.

Primera edición
Rut mfy 17-028 1C
©Liga Bíblica Internacional 2018

Versión electrónica ©Wycliffe Bible Translators, Inc. 2020
www.scriptureearth.org

Licencia Creative Commons (Reconocimiento-NoComercial-SinObraDerivada 4.0 Unported)

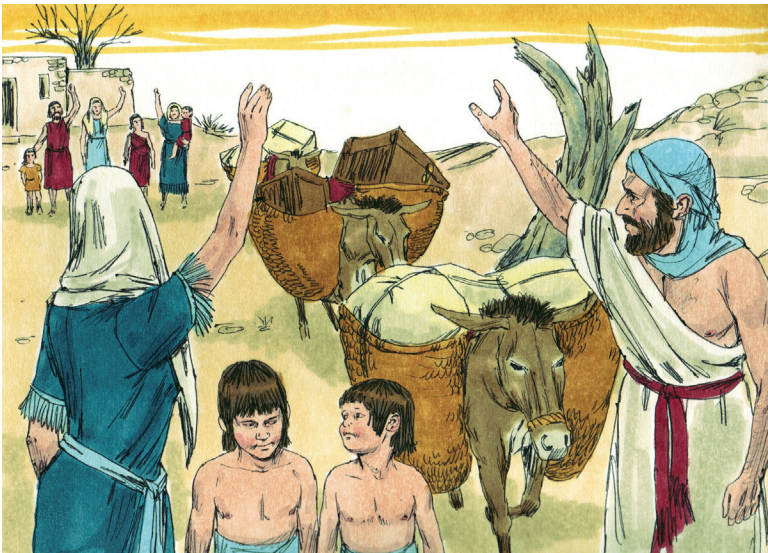
- Compartir — Usted es libre de copiar, distribuir y comunicar públicamente la obra.
  - Reconocimiento — Debe reconocer los créditos de la obra.
  - No comercial — No puede utilizar esta obra para fines comerciales.
  - Sin obras derivadas — No se puede alterar, transformar o generar una obra derivada.
- (<http://creativecommons.org/licenses/by-nc-nd/4.0/>)

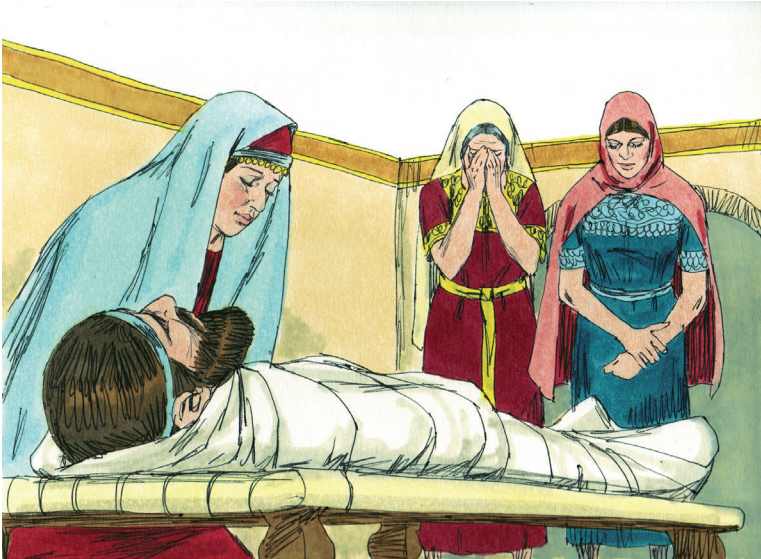
RUT

Elimelec juka ä famiilia Moabbiu bichaa ä nuk siika

1 1 Jume taahuarimpo jume kóba
yoiyöturim Israelpo nésahueyo,
jueecimpo täyahuame, yun tebaa aikay jum
buiapo. Juäri bechïbo senu oü ä joa tösika

Belén pueblo Judaa buiära bétana huéeka jum Moab buiärapo jóatek, ä jubimaki entok jume guoi ä üusimmaki. **2** Jüri oü Elimelec ti téhuaakay, ä jubi éntok Noemí ti téhuaakay. Jume ä üusihuam éntok Majlon entok Quelión tim téhuaakay, entokim efrateomtukai Belénpom yeu yorentulatukay, jum Judaa buiärapo, huanärim Moab buiärapo yajaka, jumürim jóateka áma taahuak. **3** Të Elimelec, Noemíta kuna muukuk, huanäi Noemí áapola taahuak jume ä guoi asoammaki.

4 Bempo éntok jaamuchim Moabiitamim juubek. Huepülaka Orfa ti téhuaakai senu éntok Rut. Huanärim Moabpom guojmamni huásuktiriampom áma jóuhuak. 5 Të chúkula jü Majlón entok jü Quelión kechim kokkok. Huanäi, Noemí áapola taahuak, kaa kunaka entok kaa asoaka.

Noemí entok Rut Judaahuim nottek

6 Moabpo aneka, Noemí juka ä buiära Diosta tü eerita at chupäu jüneriaaka entok juka tebaata beja lütekähui. Huanäi

Moabpo yeu sim báreka äiak jume guoi ä jakarayimmaki. **7** Jume baij jaamuchim jum bem jóakäipom yeu sajjak, huanärim böota nükak notti báreka jum Judaa buïarau bíchaa. **8** Të Noemí jume guoi ä jakarayimmeu ínel jiahuak:

—Chë türi eiyej jum enchim áye jóau notteko, Jü Señor enchim nak jiokoleka enchim binnake, enchim ítom bíchaka bénasi jume enchim kuunam entok neechi.

9 Huanäi jü Señor enchim aníanake jábem enchim jupnakëu enchimmeu

bittuaka. Huanäi Noemí am besiitok sim báreka, të bempom tüisim buantaytek:

10 — Ëe — tim áu jiahuak—, Ítapote émomak kat báare em pueblohui.

11 Të Noemí ínel am yommiak:

—¿Jatchiakasem ínomak kat báare?

¿Jachu ínapo juchi ára usi oohuim jipunake jábem enchim jubnakëhui? **12** Ëe, in asoam,

enchim achayim jóahuem notte. Ínapone beja jamyöla juchi kuna bechïbo. Entok ï

tukaarit nee kunako entok usi oohuim nee

asoako, të, ¿huanäisu? **13** ¿Jachem kaa

kuna eiyey am bobit báreka am yötuu tajti, am kuna báreka?

14 Bempo éntok juchi buantaytek

huanäi Orfa ä asu besiitoka siikak, të Rut Noemíitat kutti chätuk.

15 —Juyú— ti áu jiahuak jü Noemí—, jü em concuña ä pueblou nottek entok ä diosimmehui. Émpo áamakë hueiye.

16 Të Rut ínel ä yommiak:

—Kátë nee enchi tösım sáuhue entok in

pueblou notti sáhue. Em huëu bichaane, émomak huée báare; entok jak em jóakäpone émomak jóanake. Em pueblo in pueblotunake, em Dios in Diostunake.

17 Em mukukäpone muk báare, jumürine ino mäa ia. ¡Eläpo jü Señor bette nokta ínot chúpanake, áapola nee enchi tö siiko, kaa mukiata bechibo enchine tö siiko.

18 Noemí juka Rutta tua áamak ä huee barëu bíchaka, beja kaachin áu jiahuak.

19 Junëli náhuichikam juka böota nüka Beleniu bem yajáu tajti.

Huanäi pueblou am kimuko sime jume pueblopo jome emom náu tojjaj:

—¿Jachu kaa jü Noemí?—tim nátemajei jume jaamuchim.

20 —Kátem nee Noemí ti tettehua— áapo ínel am yommiak—. Inëlem nee téhua ëni Maara, Bueituk Dios tua uttiakame chiburay in jiapsi tápuniak. **21** Imine yeu siika mámam tápunim huériaka, të jü Señor kayta in mámampo huériaka nee nottituak. ¿Jachiakasu júntukem Noemí ti nee téhuaana, Jü Señor tua uttiakame nee bejreka hueiye entok jiokot nee íno bittua?

22 Junëli jü Noemí Moab bétana nottek Ruttamaki, jü ä jakarayi moabitatamaki. Beleniu am yajako, jü cebada beja toboktia baahuay.

Rut Boozta huásapo tekipanuy

2 1 Belempe yoreme joakay rikotaka entok tüisi täyahuaka Booz ti téhuaaka Elimelec ä huahuajekay, jü Noemíta kuuna.

2 Sejtul taahuaripo Rut jü moabiita Noemítau júnel jiahuak:

—Nechë áman huasa echíu huéetua jamak jábe tü jiapsekame nee áma jume moha báchiakame nee púatuanake jume kaa nühuakame.

Noemí ä yommiak:

—Türi, in asoa, amanë ára hueiye.

3 Junëli beja Rut yeu siika tirijko moham púaseka jume etta tóboktiame sáuku, yántelaka Boozta etta tóboktiaü yepsak,

jü ä asëbua, Elimelecta huahuaji huajpo.

4 Áma ä anéisus, Booz áma yepsak Belén
bétana huanäi jume etta tóboktiame
tebotuak:

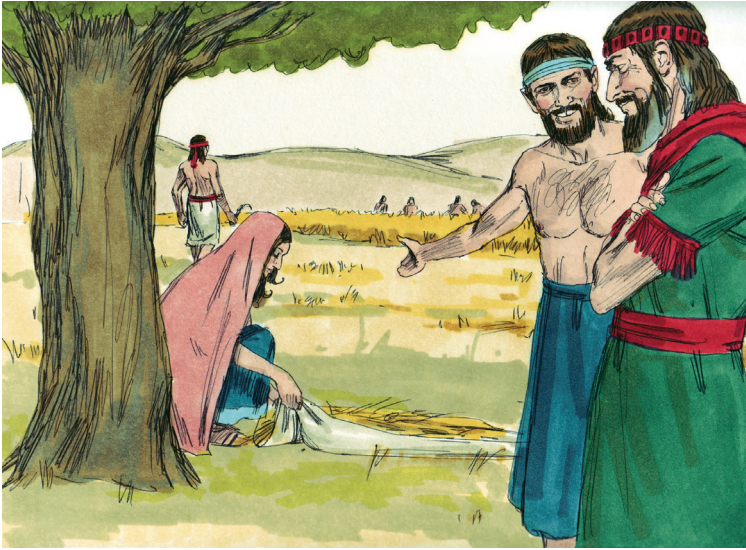
—¡Jü Señor enchimmaktunake! — Ti
ámeu jiahuak.

—¡Jü Señor al-leehuamta enchi maknake!
Tim ä yommiak jume etta tóboktiame.

5 Huanäi jü Booz juka ä móoromatau
nátemajek:

—¿Jábesa jü ili jammut in bichähui?
¿Jábesa ä attiak juka ili jamutta?

6 Huanäi jü móoroma áma sayhuame ä yommiak:

—Ikäi jámut moabiitata Noemí ä nüpak Moab buiära bétana. **7** Kethueytana ínou nookak báchiata púa báreka tekipanuame etta tóboktiame sáuku. Imi yepsaka naateka tepa éaka tekipanua, chutchubala jiba ili jimyoyorisime jum ili jekkaapo.

8 Booz Ruttáu rukteka ínel áu jiahuak:

—Nechë jikkaja, in maala. Imire ítomak taahua imire ä púuhua jukä báchiata katë sekäna bichaa sisíme. Imi ili jaamuchim in huajpo tekipanuammakë chäka jibë

kaa mekkë huerama. 9 Ámechë suuhua jakun huajpo jume tirijkom chuktiäka am tekipanuäpo huanäre áme sáu hueiye. Jume yorememne tejhuasuk enchi am yöri sáhueka. Entokë bay mukëtek, baa jëyëe jume pozopo bem yeu huikrimpo. 10 Huanäi jü Rut buíapo

huetchek tüisi ä baysáhueka:

—¿Jitasune buére yaala ínapo uttesi enchi ikäi ínou yaanakë bechibo? —ä temajek—. Ínapo kia senu, kaa im jometaka äbo yebijla.

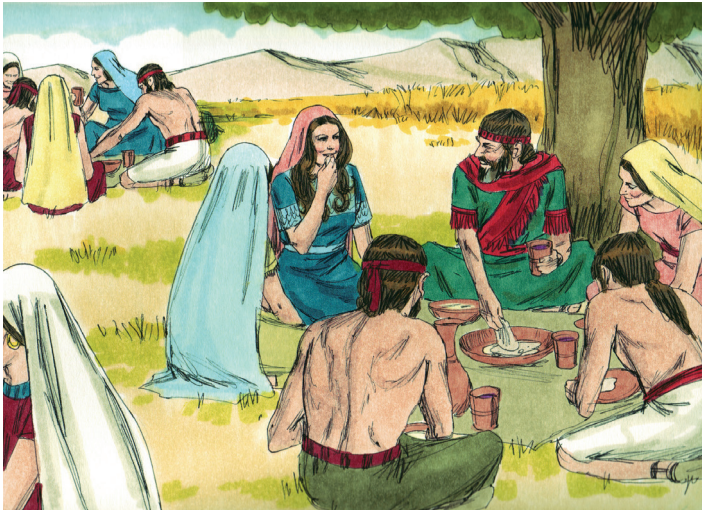
11 —Jeehui, bejane jüneiya— ti ä yommiak jü Booz, — entokne ket jüneiya simeta jita enchi yaalatukähui jü em asekahui em kuna mukuk naateka. Jamaktukë juka em atchay entok em aye tösiika entok juka buiära em yeu tomtekäpo huanäre imi jóatek tokti kaabeta em täyäpo. **12** Áapo, jü Señor Israelpo Dios, ä uttiaraa bétuk emo jinëuseka enchi yebijläu, áapo enchi ä bejtuanake jukäi buéresi jita em yaakähui.

13 Huanäi áapo jü Rut ä yommiak:

—Jamak júnene jiba junëli tülisi émou huennake, señor. Empë utteehumta nee makkak tüisi yore nakhumta bënasi ínou nokaka, kanne émou tekivanuaka june ím ane jiöbe.

14 Chúkula beja jïbuhüä horapo Booz ä núnnuk:

—Äbë hueeka imï jïbua emoë miika, jume em paanimë vinagrepo kómonia. Junëli beja jü Rut jume tekivanualeeromak yejtek, Booz éntok báchi sakta ä miikak, sïmeta ä büa barëu beekik büaka entok aú yeu bëka junne.

15 Rutta juchi tekipanua taytek bujam ä púa tayteko, huanäi Booz jume tekipanualerom sauhuek:

—Akem ä tojja eläposu jume bújam kee jee chuktiahuäpo júne am núnake, kátem ä taktiria. **16** Ö, chë junne akem am ponna huate manoojom ili kaa mekkem áu am huötia kíalem junakteka kömam tabbe. ¡Eläpo am núnake kátem ä taktiria!

17 Junëli beja Rut sime táapo am nüka jume cebaadam huanäi, chúkula beja am chichíhueka juka senu canastapo tápunim áma tütek. **18** Huanäi am nuk siika

pueblou bichaa huanäi juka ä asekau am bittuak. Ket sakta ä makkak juka áu yeu bëkamta jum büahuampo.

19 —¿Jakusë sime ikäy báchiata nüka ëni?— ti ä nátemaek jü Noemí—. ¿Jakusë tekipanuak? ¡Áapo jü Señor ä tü eäu ä miknake juka enchi aníakamta!

Huanäi beja ä ettejhuariak juka ä aseka juka yoremta bétana. Jume cebaadam ä púakäpo. Junel áu jiahuak:

—Jü yoreme in áu tekipanuakähui ëni Booz ti téhuak.

20 Jü Noemí ä jakarayebeu ínel jiahuak:

—¡Jü Señor áapo ä tü eäu ä miknake!
 Tühuata ítou joohua kaa ítou jibba huä
 em kuna mukilatau ketchi, áaporik bénasi
 itom aníaka. Ikäi yoremate katte mekka ä
 huahuajek, entok áapo ajäria itom famiiliata
 aníanakeme.

21 Huanäi Rut júnel áu jiahuak:

—Booz éntok ket juchi nee notti sauhue
 entok jume ä tekipanualeerommak, nee
 tahua sauhue etta tóboktiahuäu núkisi.

22 Noemí ínel jiahuak:

—¡Tepa uttesi türi! Akë ä yauhua in asoa,
 juka émou ä nokakähui. Jamut bememmakë
 áma taahua juka etta tóboktihuäu núkisi.
 Sekäna huajpom muksi enchi binnake,— të
 áaporimakë chë tülisi annake.

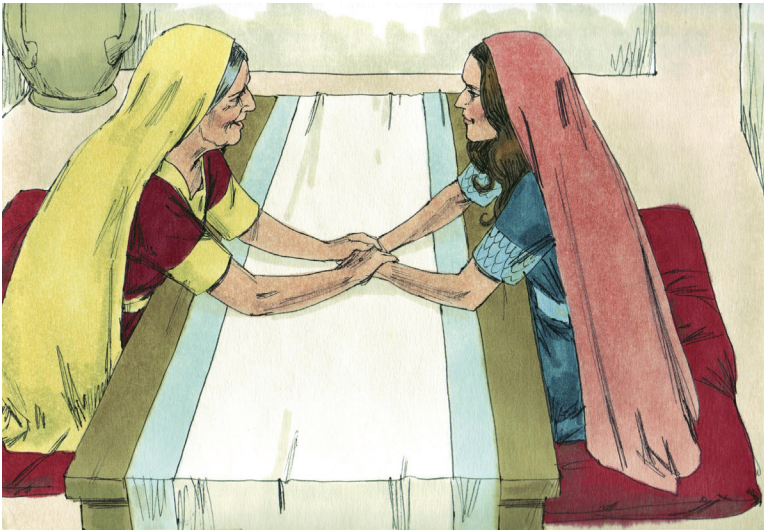
23 Junëli beja jü Rut áma tekipanuak
 jaamuchimmak Boozta huajpo báchiata
 púuhuak jaamuchimmaki jume tirijkom
 tóboktiahuäu tajti, tebujriata naateyo. Sime
 huamëi taahuarimmet ä asekamak jóakay.

Rut etta tóboktiahuäpo

3 1 Noemí Ruttáu júnel jiahua:
 —In asoa, jibatua beja türi ínapo jóata enchi in jariurianakë bechïbo jak em yanti jóanakëpo em attiata jipureka em annakë bechïbo. **2** Booz kaa mekka ítou huahuaji entok áapo tüisi ítou bicha kaa bettek jiapsek, bejë ä bicha kaachin éaka enchi áma báchiata púatuak jume huate usim tekipanuäpo. Áapo én iä tukarit juka báchia chichiürita huijtíanake jum erapo. **3** Bejë ä bicha, ínapone enchi tejhuanake jita em yaanakëhui. Úbäe, jita tuülisi

jubakë émot huattia, entok chë ili áma turikë sánkote chë ili émou türik. Huanäre áma kom hueiye jum etta tóboktiahuä huasáhui të kátë Boozta enchi bittua ál-la chúkula ä jïbuasuko entok jita ä jisuko bejja. 4 Tüisë at suuhua jak ä bötenakëhui; huanäre beja áu ruktinake, entokë ä huokim étapoka áu bötenake. Huanäi áapo enchi tejhuanake jita enchi yaanakëhui.

5 —Sïmeta nee em yaa sahueüne yaanake. —Ti ä yommiak jü Rut.

6 Junëli beja huäri tukaarit huasáu kom siika tirijko erahui ä aseka ä tejhuakäpo

áman aayuk. **7** Chúkula Booz jïbuasuka entok jita jïsula al-liaka tahuaka, tirijko móchala náu orekäpo huaytana bötek huanäi kotchok. Huanäi jü Rut éhuil áu ruktek, kaa teuchä huokim ä étaporiaka áma bötek. **8** Tukaa násuk

huey, beja jü Booz bussak huanäi kuaktek. Huanäi guomtek, ¡jamutta tiaka ä guokpo bökamta!

9 —¿Jábesäe? —Ti ä nátemajek.

—Ínapone jü Rut, émou tekipanuame— ti ä yommiak áapo—, Em jíniamë íno beppa jimma émosu ajäriataka jü huahuaïjria ára in famiilia anianakeme.

10 —¡Jü Señor áapo enchi aníanake in maala! —ti tëka jü Booz—, jü tü jiapsi émot bittu ëni jü bat huentá beppa, bueítuk katë jábe usi júbua yótumta járiak, poloobeta ö chë ricota. **11** En al-la, in maala, kátë jitat obisi eiya. Ínapone sîmeta juka áma bëyemtane yaanake, bueítuk sîme jü pueblo jüneiya enchi türi jamuttukähui. **12** Lútulay jîobe juka em famiilia in am aníanakë bétana, të senu huahuaijria chë kaa mekka huahuaijria íno beppa aane. **13** Imîrë taahua en iä tukaariachi, yoko kethueytane ínapo

áamak ettejoanake. Áaporik enchi ä anía báreyo, türi; eläpo enchi jubnake. Të áaporik kaa áma yumayo, jhuanäi al-la tüa lutüriapo juka Señor Diosta jiapsä bénasi, ínapo jü enchi aníanakeme! En éntokë bötée yoko tajti.

14 Huanäi jü Rut bötek Boozta guokpo matchúu núkisi, huanäi tüisi kethuey yejtek, ketune ili kutkuako. Kee jee jábeta emo täyayo; bueítuk Booz júnel jáulatukay: —Kaabe ikäi jünerianake, jamutta imi erapo anakä bétana etta tóboktiahuäpo.

15 Huanäi Booz sep júnel áu jiahua:

—Jume em mantomë äbo huéria huanäre am béraktia.

Huanäi áapo cebaadam áma ä töriak jachinaik veinte kiilom, huanäi jöot áacham óreka júnel ä púaktituak. Chúkula áapo pueblou nottek.

16 Juka Rutta ä aseka anëu ä notteko, Noemí ä temajek:

—¿Jachisu yeu siika, in asoäla?

Rut juka Noemíita ettejhuariak:

—Simeta juka Boozta ä bechibo ä yaakähui. **17** Entok ket ínel áu jiahua:

—Imëi cebaadam ket nee makka jibatuum veinte kiilom. Entok ket ínel ínou jiahuak: "Kátë kaita en mámampo huériaka áu yebijnake em asekabehui."

18 Huanäi Noemí júnel áu jiahuak:

—Boobichaë, in asoa, itom jüniäu tajti jachin yeu ä huéenakëhui. Bueituk jü yoreme kaa jimyorenake kaa juka síme ikäi asuntota chúpilata ä bichäu núkisi.

Booz Rutta juubek

4 1 Booz jum buére joära puertau siika huanäi ámanï yéjtek. Huämi horapo, áma huám siika jü ä aníanakeme huä ä huahuaji Boozta aahuähui, huanäi ä nunnuk:

—Jälai, äbë sika, imi yejte. Émomakne ettejhua báare.

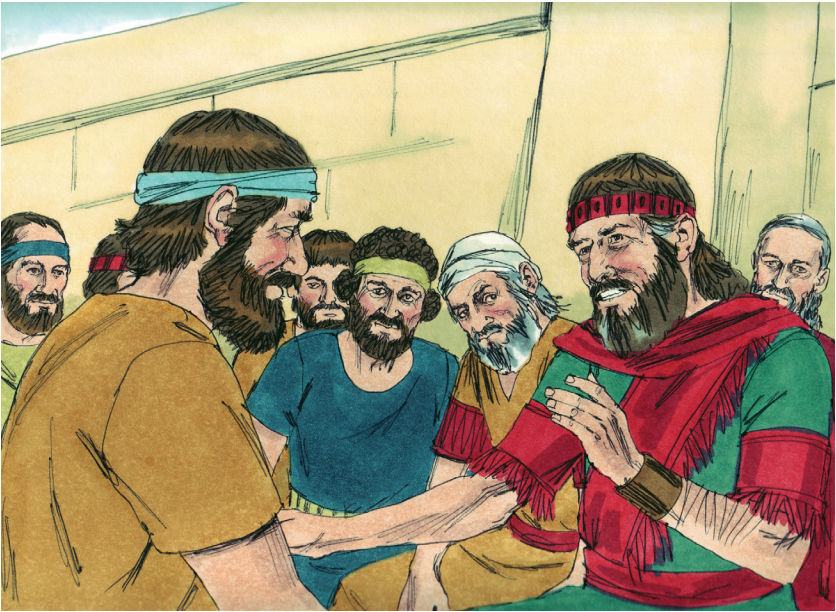
Huanärim náu jootek. **2** Huanäi jü Booz guoj mamni líiderim pueblopo joomem nunnuk huämi áma am jote sáhueka tejtiguompo bénasi. **3** Huanäi Booz Jü

famiiliata huahuaji am aníanakemtau ínel
jiahuak:

— Émpo juka Noemíita täya, Moab
bétana yebijlata. İri juka Elimelecta, ítom

huahuaij buiata nenki bárë. 4 Ínapo émou
nok báreka éela jamak júne ä buíata
jinnu báreka eiya émpo júnel eäteko. Akë
ä huaatiäteko juka buíata, akë ä jinnu
ëni imëi oohuim bichäpo tejtihuomtaka
am tahuanakë bechïbo. Të émpo kaa ä
huaatiäteko ikäi buiata, nechë jüneetua én
seepi, bueituk, émo sáú ínapone ket kaa

mekka huahuaijria ä jinnu bechibo juka buíata.

Jü yoreme ä yommiaka ínel jiahua:

—Türi, ínapone ä jinnunake.

5 Huanäi Booz júnel áu jiahuak:

—Türi junéli, émpo juka Noemíita buíata jinnukäteko, Rutta ket juppo yumalatunake, juka moabiita jókoptulata. Junéli ayuko áapo asoanake huanäi jume ä kuuna mukilata téhuam huérianake junéli jü buía jiba familiapo tahuanake.

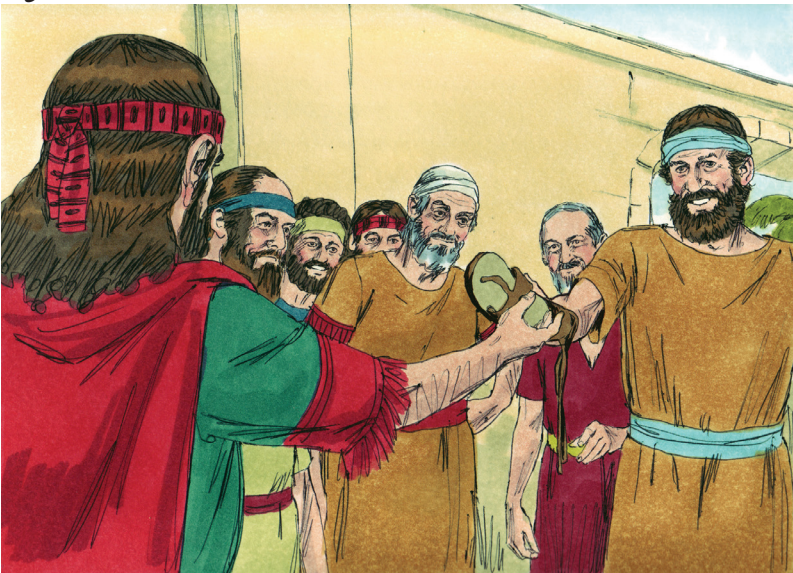
6 Junéli ä huénakeyo karane ä jinnunake juka buíata —ti ä yommiak:

jü huahuaijria jinëuleero— bueituk jü in
attiakäu júne ket koloptisu áu náyotenake.
Empë ä jinnu juka buíata; in lutüriata nüka
ínapo kara ä jinnu.

7 Junaköi jumëi tahuarimmet inëli
hueiyei jum Israelpo, jábe junne jita attiakä
täbuikuu nenkipo ä toij barëtek , ä berä
bócham yéchaka täbuikuu am buijnake
irituk ä bejre joohua, juka täbuikuu jita
makhuäpo. Sime pueblota bichäpo.

8 Huanäi jü senu jinëulero familiapo
joome berä bócham áu ühuaka jü Booztau,
ínel jiahuak:

—Empë ä jinnu juka buíata.

9 Huanäi Booz jume yóyöturimmeu júnel jahua entok jume áa chikola anëmmehui:

—Emem tejtiguom en iä taahuarit nee ä jinnukä bétana jü Noemíitahui, simeta juka Elimelecta, Quelión entok Mahlóna attiakähui. **10** Entok ket chikti buíamak juka Ruttane ket attiaka taahuak, jü Moabpo jokoptulata jü Mahlóna bétana. In jubitaka taahuak, junëli ayuka áapo asoanake ä kuna mukukamta téhuam bat bicha hueenakë bechïbo, huanärim imi attiarita jipunake, jum pueblo libro téhuam jïjiojtehuäpo jakum yeu am tomtekähui ä huahuajim buíapo, ëni sime emëe testiguom.

11 Huanäi jume yoiyöturim entok sime gente jum áma kikkimuhuäpo anëihuum, ínëlim ä yommiak:

—¡Ítapote testiguom! ¡Eläpo jü Señor jukäi jamutta em joapo annakemta yun ä asoanakëhui Raquel entok Leata bënasi

ä yaanake, jumëi bétana sime jü Israelpo Nación ámet yeu sákala! Eläpë yun buéresi jita jipunake sime efraateom násuk Belemo éntokë tüisi täyana. **12** Eläpo jü Señor yun émot ára yeu tomtinakeme enchi miknake iri ili jamutta huämi, eläpom bürutunake jume itom bat kat-riam bénasi, Fares, jü Tamarta asoa entok Judá.

Jü Boozta bétana yeu tomtilame

13 Junéli beja Booz juka Rutta ä jóau nüpak huanäi ä juubek. Huanäi beja áamak böteka, jü Señor sep abe asoaka yeu ä simtuak, huanäi usi öuta ä asoatuak.

14 Huanäi jume jaamuchim pueblolo joome, Noemíitahuim júnel jiahuak:

—¡Señor uttesi yörisi maachi, juka hupül em aníanakemta enchi miikak, jü en famiilia bechibo! Eläpo iri usi tüisi täyana jum Israelpo. **15** Eläpo áapo jübua yötusi enchi ériatuanake, entok en jamyölaatuk enchi suaayanake. ¡Bueituk áaporik jü em jakaraye ä asoak jü enchi nákeme entok guoy búsan em usim beppa júne enchi nakke!

16 Huanäi jü Noemí juka usita nüka ä tahuit kutti ä ibaktiak huanäi ä asoakamta bénasi ä suaayak. **17** Jume áa naapo joakame júnel jiahuay:

—¡En beja jü Noemí juchi bënasi ili usita jipure!

Huanärim Obed ti ä téhuak. Áapo yötuk huanäi Isaíta üusek jü David éntok ä tatiitakay juka Obedta.

18 İri júnel jü registro jachin yeu tomtisimeka yeu sákariam Farestachi:

Juka Faresta Hezron ä áchayekay.

19 Hezronta éntok Ram ä áchayekay.

Ram éntok Aminadab ä áchayekay.

20 Aminadabta éntok Naason ä áchayekay.

Nasonta éntok Salmón ä áchayekay.

21 Salmonta éntok jü Booz ä áchayekay.

Boozta éntok Obed ä áchayekay.

22 Obedta éntok Isaí ä áchayekay. Isaíta éntok David ä áchayekay.